Japāņu valodas adnominalizēšanas partikula *no* (の) un tās atbilde latviešu valodā

The Japanese adnominalising particle NO (の) and its correspondences in Latvian

Lauma Šime

Latvijas Universitāte, Humanitāro zinātņu fakultāte

Āzijas studiju nodaļa

Visvalža iela 4a, Rīga, LV-1050

E-pasts: *lauma.sime@gmail.com*

Japāņu valodas partikula *no* ir daudzfunkcionāla – tai ir gan komunikatīvas, gan gramatiskas funkcijas. Viena no tās gramatiskajām funkcijām ir adnominalizēšana. Adnomināls ir tāds, kas sintaktiski atkarīgs no lietvārda, tātad adnominalizēšana ir pakārtošana lietvārdam. Japāņu valodā īpašības vārdi un darbības vārdi tiek adnominalizēti bez partikulas *no*, bet, adnominalizējot lietvārdus (īstus lietvārdus, īpašības lietvārdus, apstākļa lietvārdus, darbības lietvārdus un skaitļa vārdus), noteiktus vietniekvārdus un apstākļa vārdus, pirms apzīmējamā lietvārda jālieto partikula *no*. Pēc adnominalizēšanas konstrukcijas komponentu vārdu semantikas var noteikt, ka partikula norāda piederības, atributīvas, ekvivalences, laika, telpas, semantiskā subjekta, semantiskā objekta attieksmes vai veic prievārda funkciju. Partikulas atbildes latviešu valodā zināmā mērā nosaka adnominalizēšanas konstrukcijas komponentu vārdšķiras, tādēļ raksts organizēts pēc vārdšķirām, ar kurām *no* šajā funkcijā var tikt saistīts. Starp biežāk sastopamajām partikulas atbilmēm latviešu valodā ir lietvārda locījumi, attieksmes vietniekvārdi, apstākļa vārdi saikļa funkcijā, īpašības vārdu noteiktās galotnes, prievārdi, vārd darināšanas morfēmas, bet bieži atbildes vispār nav.

Atslēgvārdi: japāņu valoda, partikula, adnominalizēšana, pakārtošana lietvārdam.

Ievads

Japāņu valodā partikulas veic gan gramatiskas, gan komunikatīvas funkcijas, turklāt tās bieži vien ir daudzfunkcionālas. Arī partikulai *no* ir vairākas gramatiskas un komunikatīvas funkcijas. Šajā rakstā autore aplūko vienu no četrām partikulas *no* gramatiskajām funkcijām – adnominalizēšanu (vārda, vārdu savienojuma vai teikuma daļas piesaistīšanu lietvārdam). Pārējās trīs partikulas gramatiskās funkcijas ir subjekta norāde palīgteikumā, teikuma daļu saistīšana un substantivēšana. Tuvāk šī tēma ir pētīta autores maģistra darba „Japāņu valodas partikulas *no* semantika un tās izteikšana latviešu valodā” otrās daļas pirmajā nodaļā „Adnominalizēšana” (Lokmane 2015, 22–41). Japāņu valodas teksta piemēru glosēšana veikta, balstoties uz Leipciņas skolas glosēšanas principiem (sk. <https://www.eva.mpg.de/lingua/resources/glossing-rules.php>), tomēr autore dažviet ieviesusi nelielas izmaiņas japāņu valodas īpatnību dēļ. Piem., partikulas glosētas pēc to izrunas atveides latviešu valodā, jo to nozīmju atbilde latviešu valodā dažādos teikumos atšķiras.

Partikula *no* bieži tiek ietilpināta gramatisko locījumu partikulās (*case particles*) kā ģenitīva partikula (Kaiser 2013, 50; Tsujimura 2014, 134) vai tiek dēvēta par piederības partikulu (*possessive particle*) (Kawashima 1999, 143). Seiči Makino un Mičio Cucui (*Seiichi Makino, Michio Tsutsui* 2012, 312) „A Dictionary of Basic Japanese Grammar” (*Japāņu valodas gramatikas vārdnīca*) tā tiek dēvēta par *lietvārda modifīcētāja partikulu* jeb *lietvārda apzīmētāja partikulu*. Raksta autore uzskata, ka *lietvārda apzīmētāja partikula* ir precīzāks un piemērotāks termins, jo aptver visus gadījumus, kad partikulu lieto, lai apzīmētu lietvārdu, bet termins *ģenitīva partikula* aptver tikai dažus no gadījumiem – piederības un atribūta attieksmes.

Adnomināls ir tāds, kas ir sintaktiski atkarīgs no lietvārda (Skujiņa 2007, 15), tātad adnominalizēšana ir process, kurā vārdu, vārdu savienojumu vai teikuma daļu padara sintaktiski atkarīgu no lietvārda – padara to par lietvārda apzīmētāju. Tādējādi terminam *adnominalizēšana*, kas pārņemts no Samjuela Martina (*Samuel Martin* 1988) „A Reference Grammar of Japanese” (*Japāņu valodas gramatikas rokasgrāmata*), semantiski ekvivalents termins varētu būt *pakārtošana lietvārdam*. S. Martins (1988, 26) skaidro, kā japāņu valodā paplašina vienkāršus nepaplašinātus teikumus jeb viņa terminoloģijā – kodolteikumus (*nuclear sentence*), kas sastāv no viena vārda (atkarībā no vārdšķiras – no vārda un kopulas *da*).

Viens no veidiem, kā paplašināt lietvārda kodolteikumu, kas sastāv no lietvārda un kopulas *da*, ir adnominalizēšana. Adnominalizējot vārdam vai vārdu savienojumam piesaista partikulu *no*, pēc tam šo adnominalizējumu var lietot teikumā pirms lietvārda. Tādējādi adnominalizēšanas procesā tiek izveidota vārdkopa (vai plašāka vārdkopa, ja adnominalizē vārdkopu). Var adnominalizēt arī teikuma daļu, kurā ir subjekts un darbības vārds vai objekts un darbības vārds, tādējādi adnominalizēšanas rezultātā veidojas palīgteikums, kur apzīmējama is lietvārds ir virsteikums.

Adnominalizēšanas objekts (daļa, ko padara par lietvārda apzīmētāju un aiz kā lietojama partikula *no*) var būt lietvārdi – īsti lietvārdi, īpašības lietvārdi, darbības lietvārdi, apstākļa lietvārdi un skaitļa vārdi –, vietniekvārdi, noteikti apstākļa vārdi. Adnominalizēšanas rezultātā iegūtā konstrukcija visa kopā funkcionē kā lietvārds un atkal var tikt pakļauta visiem kodolteikuma paplašināšanas veidiem (piem., objekta, subjekta pievienošanai), arī atkārtotai adnominalizēšanai (Martin 1988, 616). Darbības vārdus var adnominalizēt bez partikulas *no* – tie teikumā var atrasties tieši pirms lietvārda (darbības vārda vienkāršajā formā jeb neformālajā formā – *plain form* jeb *informal verb form*) (Iwasaki 2013, 203). Arī īpašības vārdus var adnominalizēt bez partikulas *no* (Kaiser 2013, 164).

Tā kā partikulas nozīme veidojas sasaistē ar citiem teikuma locekļiem, raksts tiek organizēts pēc augstāk minētajām vārdšķirām, kas var būt komponenti adnominalizēšanas konstrukcijā (lietvārdi, vietniekvārdi, apstākļa vārdi). Šo vārdšķiru vārdi aplūkoti kā adnominalizēšanas objekti, un dažu vārdšķiru vārdi – arī kā apzīmējama is vārds.

1. Īsti lietvārdi

Adnominalizējot īstu lietvārdu, var veidoties lietvārdu vārdkopa, kurā starp lietvārdiem ir piederības attieksmes, kā redzams (1) piemērā:

- (1) 人 の 鼻
 cilvēks NO deguns
 ‘cilvēku deguni’

(Akutagava 2009, 21; Murray 2012, 159)

(1) piemērā partikulas *no* atbilde latviešu valodā ir adnominalizētā lietvārda ģenitīva locījums, jo latviešu valodā piederību lietvārdu vārdkopā izsaka pirmā lietvārda ģenitīva locījums (Smiltnece 2013, 345–347). Japāņu valodā lietvārda skaitli var noteikt pēc konteksta, šajā gadījumā lietvārdi ir daudzskaitļa formā.

Adnominalizējot īstu lietvārdu, kā redzams (2) piemērā, var veidoties arī lietvārda vārdkopa, kurā pirmais lietvārds ir otrā atribūts, tādējādi partikula *no* norāda atributīvās attieksmes.

- (2) 管楽器 の ユニゾン
 pūšamie instrumenti NO unisons
 ‘pūšamo instrumentu unisons’

(村上 2009 (1), 15; Murakami 2012 (1), 12)

(2) piemērā adnominalizēšanas objekts ir atribūts, jo apzīmē veidu. Atbilde latviešu valodā partikulai *no* ir adnominalizēšanas objekta, kas latviešu valodas tulkojumā ir *pūšamie instrumenti*, ģenitīva locījums, jo arī atribūta attieksmes vārdkopā latviešu valodā izsaka pirmā vārda (vai, kā šajā gadījumā, vārdu savienojuma) ģenitīva locījums (Smiltnece 2013, 345–347).

Arī (3) piemērā adnominalizēšanas rezultātā veidojas atributīva lietvārdu vārdkopa, jo attieksmes starp darba radītāju (autoru) un darbu var uzskatīt par atributīvām, tomēr S. Martins šo partikulas *no* funkciju šķir no atributīvo attieksmju funkcijas un dēvē par radītāja un produkta attieksmju norādi (Martin 1988, 259). Arī (3) piemērā partikulai latviešu valodā atbilst atribūta ģenitīva locījums.

- (3) ヤナーチェク の 「シンフォニエッタ」
 Janāčeks NO Simfonieta

‘Janāčeka „Simfonieta”’

(村上 2009 (1), 11; Murakami 2012 (1), 9)

(4) piemērā adnominalizēšanas objekts norāda apzīmējamā objekta profesiju. Lai arī S. Martins vārdkopu, kur adnominalizēšanas objekts norāda profesiju, iedala pie atributīvo attieksmju adnominalizējumiem, šādas vārdkopas iespējams iekļaut ekvivalences attieksmju adnominalizējumos.

- (4) 女優 の メリー・ピクフォード
 kinoaktrise NO Mērija Pikforde

‘kinoaktrise Mērija Pikforde’

(谷崎 2002, 5; Taņidzaki 2006, 7)

(4) piemērā partikulai atbildes latviešu valodā nav. Tomēr tāda gramatiskā konstrukcija kā (4) piemērā varētu izteikt arī piederības attieksmi, tādējādi latviešu valodā būtu jātulko kā *kinoaktrises Mērijas Pikfordes*, un tas, vai partikula *no* norāda piederības vai ekvivalences attieksmes, nosakāms tikai pēc konteksta. Šajā gadījumā gan ir skaidrs, ka *kinoaktrise* ir ekvivalents ar *Mēriju Pikfordi*, tomēr

tādā konstrukcijā kā *zobārsts NO draugs* var būt domāts gan *zobārsta draugs*, gan *draugs, kurš ir zobārsts*.

Arī (5) piemērā adnominalizēšanas rezultātā rodas vārdkopa, kurā ir ekvivalences attiecsmes starp adnominalizēšanas objektu un apzīmējamo lietvārdu. Tā kā adnominalizēšanas objekts un apzīmējamais lietvārds izsaka datuma un nedēļas dienas nozīmi, ekvivalences attiecsmes nav pārprotamas nevienā kontekstā.

- (5) 一月五日 の 水曜日
 5. janvāris NO trešdiena
 ‘trešdien, 5. janvārī’
 (Kaiser 2013, 52)

(5) piemērā atbildes latviešu valodā nav, jo latviešu valodā šādas ekvivalences attiecsmes izteiktas ar savrupinājumu, ko norāda ar interpunkciju. Tādējādi partikulai latviešu rakstu valodā atbilst komats, kas nodala savrupinājumu, bet runā savrupinājumu varētu izteikt ar intonāciju (Blinkena 2009, 289–291).

(6) piemērā adnominalizēšanas objekts raksturo apzīmējamo lietvārdu, kas šajā gadījumā ir skaitļa vārds. (6) piemērā partikulas atbilde latviešu valodā ir frāze *saskaņā ar*, kas semantiski ir analogiska ar prievārdu *pēc*, un tulkotāja būtu varējusi šo vārdkopu tulkot kā „pēc tradicionālās gadu skaitīšanas sistēmas”, tādējādi partikulai *no* ir prievārda funkcija.

- (6) 数え歳 の 十五
 tradicionālā gadu NO piecpadsmit
 skaitīšanas sistēma
 ‘saskaņā ar tradicionālo gadu skaitīšanas
 sistēmu [viņai bija] piecpadsmit gadu’
 (谷崎 2002, 5; Taņidzaki 2006, 7)

(7) piemērā starp vārdkopas lietvārdiem ir atributīvas attiecsmes, jo *dzimtā pilsēta* (ko tulkotāja izmainījusi uz *lauki*, iespējams, labskanības nolūkos) raksturo apzīmējamo lietvārdu *vecāki*.

- (7) 郷里 の 親
 dzimtā pilsēta NO vecāki
 ‘vecāki, kas dzīvo laukos’
 (谷崎 2002, 10; Taņidzaki 2006, 9)

(7) piemērā redzams, ka atributīvas attiecsmes latviešu valodā var izteikt arī ar palīgteikumu, savukārt partikulas atbilde latviešu valodā ir attiecsmes vietniekvārds *kas*, un tas ievada palīgteikumu. Virsteikums šeit sastāv no apzīmējamās konstrukcijas daļas, bet palīgteikums no adnominalizēšanas objekta. (7) piemēru varētu uzskatīt arī par telpisko attiecsmju adnominalizējumu, jo adnominalizēšanas objekts var tikt uzskatīts ne tikai par atribūtu, bet arī par apzīmējamā lietvārda novietojumu telpā.

Arī (8) piemērā redzams, ka adnominalizējums (adnominalizēšanas objekts šajā gadījumā ir vārdkopa – adnominalizēts vietas attiecsmes vārds *augša*) var tikt uzskatīts gan par atributīvu attiecsmju vārdkopu, gan par telpisko attiecsmju vārdkopu. Adnominalizēšanas objekts *augša* japāņu valodā ir telpas attiecsmes lietvārds, un attiecsmes vārdu adnominalizēšana ((8) piemēra pirmās partikulas

*no*₁ funkcija) tiks aplūkota vēlāk šajā nodaļā līdzās citiem piemēriem, kur apzīmējamais vārds vai adnominalizēšanas objekts ir telpas attieksmes vārds. Tā kā telpas attieksmes un atributīvās attieksmes bieži robežojas un šīs funkcijas ir grūti šķirt, šis piemērs tiek aplūkots līdzās citiem atributīvo vārdkopu piemēriem.

- (8) テーブル の₁ 上 の₂ ショルダーバッグ
 galds NO₁ augša NO₂ plecu soma
 ‘uz galda nomestā plecu soma’ (村上 2009 (2), 10; Murakami 2012 (1), 242)

(8) piemērā otrā partikula *no* piesaista adnominalizēšanas objektu *galds NO augša* lietvārdam *plecu soma*, kas ir apzīmējamais lietvārds adnominalizējumā. Partikulai *no*₂ šajā piemērā atbildmes latviešu valodā nav, taču tā pilda gramatisku funkciju – norāda vārdkopas atribūtu. Tā kā latviešu valodā šāda atribūta (atrašanās vietas) norādīšanai nepieciešams darbības vārds, tulkotāja pievienojusi darbības vārdu *nomest*. Šo piemēru ir iespējams tulkot arī kā *plecu soma, kas ir uz galda*, tādējādi partikulai latviešu valodā atbilstu attieksmes vietniekvārds *kas*.

Arī (9) piemērā *no* norāda atributīvas attieksmes vārdkopā – adnominalizēšanas objekts raksturo izskatu.

- (9) 背 の 低い 男
 augums NO īss vīrietis
 ‘augumā mazākais [vīrietis]’ (村上 2010 (1), 12; Murakami 2013, 8)

(9) piemērā īsts lietvārds ir adnominalizēšanas objekts un apzīmējamais ir ar īpašības vārdu adnominalizēts lietvārds *vīrietis* (īpašības vārda adnominalizēšanai nav jālieto partikula *no*). (10) teikumā partikulas *no* atbilde latviešu valodā ir adnominalizēšanas objekta lokatīva locījums, jo latviešu valodā lokatīva locījums var izteikt arī īpašības nozīmi (Skujiņa 2007, 224).

(10) piemērā adnominalizēšanas objekts ir atributīva lietvārda vārdkopa, kas sastāv no īpašības lietvārda un īsta lietvārda un apzīmē izskatu.

- (10) きれいな 目 の 人。
 skaists acis NO cilvēks
 ‘cilvēks ar skaistām acīm’ (Kawashima 1999, 144)

(10) piemērā partikulai *no* latviešu valodā atbilst adnominalizēšanas objekta instrumentāla locījums – *ar acīm*. Latviešu valodā arī instrumentāla locījums var izteikt īpašības nozīmi. Adnominalizēšanas objekts ir adnominalizēts īpašības lietvārds, taču adnominalizējot nav lietojama partikula *no*, bet gan īpašības lietvārda galotne *na*.

Pēc aplūkotajiem piemēriem var secināt, ka, adnominalizējot īstus lietvārdus, var veidoties piederības, atributīvas vai ekvivalences attieksmju vārdkopas vai arī partikula var veikt prievārda funkciju. Latviešu valodā piederības attieksmju vārdkopās partikulai atbilst ģenitīva locījums, bet ekvivalences attieksmju vārdkopās partikulai atbildmes nav. Atributīvo attieksmju vārdkopās partikulai var

būt daudzveidīgas atbilstes latviešu valodā, kā ģenitīvs, lokatīvs, instrumentālis vai attieksmes vietniekvārds, kas ievada palīgteikumu. Vārdkopās, kur partikula veic prievārda funkciju, latviešu valodā tai var atbilst prievārds (vai frāze, kas ir semantiski analoģiska prievārdam).

2. Īpašības lietvārdi

Īpašības lietvārdiem ir kopīgas īpašības to gramatiskajā lietojumā gan ar īpašības vārdiem, gan ar lietvārdiem. Tiem var pievienot sufiksus *sa* (さ *sa*), *mi* (み *mi*), *garu* (がる *garu*), *sugiru* (すぎる *sugiru*), *sō* (そう *sō*) kā īpašības vārdiem, bet aiz tiem jālieto kopula *da* (だ *da*) (arī pagātnes un nolieguma formās) kā lietvārdiem, bet īpašības lietvārdi iedalāmi divās grupās pēc to adnominalizēšanas nepagātnes kopulas lietojuma (Backhouse 2004, 57). Lielāko daļu īpašības lietvārdu adnominalizē ar galotni *na*, tomēr ir īpašības lietvārdi, kurus adnominalizē ar partikulu *no*, tādējādi divas īpašības lietvārdu grupas ir *na*-īpašības lietvārdi un *no*-īpašības lietvārdi (Kaiser 2013, 156–157). Ir īpašības lietvārdi, kas var tikt adnominalizēti gan ar partikulu *no*, gan ar īpašības vārda galotni *na*, piem., *iroiro na/no* (いろいろ な ・ の *iroiro na/no*), *džijū na/no* (自由 な ・ の *jīyuu na/no*), *kenkō* (健康 な ・ の *kenkō na/no*) (Martin 1988, 617). *No* lietojums norāda, ka vārdam ir lietas nozīme, bet *na* lietojums norāda, ka vārdam ir īpašības nozīme, piem., *kenkō na hito* (健康 な 人 *kenkō na hito*) tulkojams kā *vesels cilvēks*, bet *kenkō no džōtai* (健康 の 状態 *kenkō no džōtai*) tulkojams kā *veselības stāvoklis* (Tsujimura 2014, 139). Partikula *no* nav uzskatāma par vārddarināšanas līdzekli (lietvārda darināšana no īpašības vārda), bet tikai norāda uz vārda lietas (reālijas, nevis īpašības) nozīmi.

(11) piemērā adnominalizēšanas objekts ir *no-īpašības* lietvārds un partikulai atbildes latviešu valodā nav. Tulkotāja latviešu valodas atveidē (11) piemērā izlaidusi apzīmējamo vārdu *ķermenis*, lai izvairītos no frāzes *ar kailu ķermeni*, ko var uzskatīt par liekvārdību.

- (11) 裸 の 身体
kails NO ķermenis
'kaila' (村上 2009 (2), 10; Murakami 2012 (1), 241)

Japāņu valodas īpašības lietvārdiem visbiežāk latviešu valodā atbilst īpašības vārdi, un, tā kā latviešu valodā īpašības vārdus var pievienot lietvārdiem, tikai saskaņojot galotnes (Kalnača 2013, 62), japāņu valodas partikulai *no*, kas japāņu valodā pilda šo funkciju, atbilstes nav.

3. Apstākļa lietvārdi

Apstākļa lietvārdi izsaka darbības, īpašības vai apstākļa pazīmes, piem., laika un vietas apstākļa lietvārdi (Martin 1988, 212). Adnominalizējot apstākļa lietvārdu, veidojas atributīvā lietvārda vārdkopa, kā redzams (12) piemērā, kur partikulai latviešu valodā atbilst adnominalizēšanas objekta noteiktā galotne un sufikss *-ēj-*, kas lietvārdu *tagadne* padara par īpašības vārdu.

- (12) 現在 の 妻
tagadne NO sieva
'tagadējā sieva' (谷崎 2002, 5; Taņidzaki 2006, 7)

(13) piemērā apzīmēts apstākļa lietvārds, kas apzīmē telpisku jēdzienu, tādēļ partikula *no* norāda telpiskās attieksmes vārdkopā.

- (13) 雷門 の 近く
Kaminari vārti NO tuvū
'netālu no Kaminari vārtiem' (谷崎 2002, 5; Taņidzaki 2006, 7)

(13) piemērā japāņu valodas lietvārds *tuvu* latviešu valodā tulkots kā *netālu* un partikulai *no* latviešu valodā atbilst prievārds *no*.

Apstākļa lietvārdos ietilpst arī attieksmes vārdi – tie norāda attieksmes telpā un laikā. Japāņu valodas telpas attieksmes vārdi ir *aida* (間 *aida* 'starp'), *ato* (後 *ato* 'pēc'), *hidari* (左 *hidari* 'pa kreisi'), *mae* (前 *mae* 'priekšā'), *migi* (右 *migi* 'pa labi'), *naka* (中 *naka* 'iekšā'), *šita* (下 *šita* 'zem'), *tonari* (隣 *tonari* 'blakus'), *ue* (上 *ue* 'virs'), *uširo* (後ろ *uširo* 'aiz') u. c. (Kaiser 2013, 21). (15) piemērā vārds *naka* atrodas aiz partikulas *no* un veido vārdkopu, kas norāda kāda objekta atrašanās vietu, tādējādi norāda attieksmes telpā.

- (14) 竹 の 中
bambuss NO iekšā
'starp bambusiem' (Murray 2003, 80; Akutagava 2009, 304)

(14) piemērā japāņu valodas lietvārdam *naka* ar telpisku nozīmi atbilst prievārds *starp*, tādējādi partikulai *no* atbilstes latviešu valodā nav. Partikula *no* tikai atļauj adnominalizēšanas objekta *bambuss* (竹 *take*) piesaisti šim lietvārdam. Arī (15) piemērā apzīmējamais vārds ir telpas attieksmes vārds *naka* (augšā).

- (15) テーブル の 上
galds NO augša
'uz galda' (村上 2009 (2), 10; Murakami 2012 (1), 242)

(15) piemērā apzīmētajam lietvārdam ar telpisku nozīmi atbilst prievārds *uz*, bet partikula piesaista adnominalizēšanas objektu apzīmējamam vārdam. Tā kā latviešu valodā prievārda *uz* lietojums norāda, ka jālieto ģenitīva locījums, bet japāņu valodā atbilstošo valodas vienību saskaņošanu veic partikula *no* (Nītiņa 2013, 625–627), latviešu valodā tai atbilst ģenitīvs.

(16) piemērā apzīmējamais vārds ir telpas attieksmes lietvārds (kas var būt arī laika attieksmes lietvārds) *priekšā*, un partikulai latviešu valodā arī šajā piemērā atbilst ģenitīvs.

- (16) 目 の 前
acis NO priekšā
'acu priekšā' (谷崎 2002, 10; Taņidzaki 2006, 11)

Kā redzams piemēros, kur apzīmējamais vārds ir telpas attieksmes lietvārds, adnominalizēšanas objekts ir īsts lietvārds, kas parasti nosauc kādu fizisku (nevis abstraktu) lietu, tādējādi partikula norāda telpiskās attieksmes vārdkopā. Japāņu valodā attieksmes lietvārdi *aida* (starp), *ato* (pēc), *mae* (priekšā), *naka* (iekšā), *uchi* (iekšā) u. c. var norādīt ne tikai attieksmes telpā, bet arī laikā, tādējādi *no* veido laika attieksmju vārdkopas (Kaiser 2013, 21).

(17) piemērā adnominalizēts attieksmes lietvārds *starp* un adnominalizēšanas objekts izsaka laiku, tādēļ veidojas laika attieksmju vārdkopa.

- (17) 夜 の あいだ
nakts NO iekšā
'pa nakti' (村上 2009 (3), 13; Murakami 2012 (2), 10)

(17) piemērā attieksmes lielvārdam atbilst prievārds *pa*, bet partikulai latviešu valodā atbilst akuzatīva locījums, jo to nosaka prievārda lietojums (Nītiņa 2013, 625–627).

Laika attieksmju vārdkopas var veidot arī ar laika attieksmes lietvārdiem *koro* (ころ *koro* 'laiks') un *toki* (時 *toki* 'laiks') (Kaiser 2013, 26–27), kā redzams (18) piemērā, kur apzīmējamais lietvārds ir laika attieksmes lietvārds *toki*.

- (18) 赤ん坊 の 時,
zīdāinis NO laiks
'Kad biju zīdāinis, ...' (Kaiser 2013, 27)

(18) piemērā partikulas *no* semantikai latviešu valodā atbilst palīgteikums un laika attieksmes lietvārds *nosaka*, ka tas ir laika palīgteikums, tādējādi partikulai *no* latviešu valodā atbilst apstākļa vārds saikļa funkcijā *kad*.

(19) piemērā apzīmējamais vārds ir laika attieksmes lietvārds *koro*.

- (19) 子ども の ころ
bēns NO laiks
'bērnība' (Kaiser 2013, 28)

(19) piemērā apzīmējamais vārds – laika attieksmes lietvārds – norāda, ka no adnominalizēšanas objekta latviešu valodas atbildmes jādarina lietvārds ar laika nozīmi, tādējādi partikulai atbildmes nav.

Lai arī visbiežāk attieksmes vārds ir apzīmējamais, iespējama arī konstrukcija, kur attieksmes vārds tiek adnominalizēts (Cipris, Shoko 2002, 91) kā (20) piemērā, kur attieksmes lietvārds *mae* ir adnominalizēšanas objekts.

- (20) 前 の 夜
priekšā NO nakts
'iepriekšējā nakts' (村上 2009 (3), 15; Murakami 2012 (2), 11)

(20) piemērā partikulai atbilst noteiktā galotne. Izteikuma semantika mainītos, ja attieksmes vārds būtu apzīmējamais vārds, bet *nakts* būtu adnominalizēšanas

objekts – konstrukcija *nakts NO priekšā* norāda nevis uz iepriekšējo nakti, bet gan uz laika posmu pirms nakts iestāšanās. Partikulai latviešu valodā atbilst – noteiktā galotne – var būt ne tikai laika attieksmju vārdkopās, bet arī telpas attieksmju vārdkopās.

Kā (20), tā arī (21) piemērā laika attieksmes vārds ir adnominalizēšanas objekts, kurš adnominalizēts ar norādāmo vietniekvārdu (kura adnominalizēšanai nav nepieciešama partikula – tieši aiz vietniekvārda seko apzīmējamais vārds), un partikulai latviešu valodā atbilst lokatīvs.

(21)	その頃	の	僕	
	tas laiks	NO	es	
	‘es tajā laikā’			(Martin 1988, 616)

Kā redzams iepriekšējos piemēros, adnominalizējot apstākļa vārdus, latviešu valodā partikulai var atbilst vairāki valodas līdzekļi – noteiktā galotne, prievārds, apstākļa vārds saikļa funkcijā, ģenitīvs, lokatīvs – vai arī atbilstmes nav.

4. Darbības lietvārdi

Darbības lietvārdi (*verbal nouns*) izsaka kādu darbību vai procesu. Darbības lietvārds funkcionē kā darbības vārds, ja tam pievieno darbības vārdu *suru* (する *suru* ‘darīt’). Piem., darbības lietvārdam *šōkai* (紹介 *shōkai* ‘iepazīstināšana’) pievienojot darbības vārdu *darīt*, veidojas darbības vārds *šōkaisuru* (紹介する *shōkaisuru* ‘iepazīstināt’), un atšķirībā no citiem lietvārdiem, aiz kuriem arī var lietot darbības vārdu *darīt*, starp darbības lietvārdu un darbības vārdu nav jālieto objekta norādītāja partikula *o* (を *o*). Ir arī darbības lietvārdi, kas darināti no darbības vārdiem.

Darbības lietvārdi adnominalizējumā var būt gan adnominalizēšanas objekti, gan apzīmējamie vārdi. Adnominalizējot īstus lietvārdus vai vietniekvārdus, kad apzīmējamais vārds ir darbības lietvārds un kad adnominalizēšanas objekts ir vārds, kas var būt darītājs, izjutējs utt., partikula *no* norāda semantisko subjektu vārdkopā.

(22) un (23) piemērā adnominalizēšanas objekts ir īsts lietvārds un apzīmējamais vārds – darbības lietvārds. Šis darbības lietvārds darināts no darbības vārda *kangaeru* (考える *kangaeru* ‘domāt’), noņemot galotni *ru* (る *ru*). Partikula *no* (25) piemērā norāda vārdkopas subjektu *kalps*.

(22)	下人	の	考え	
	kalps	NO	domas	
	‘kalpa domas’			(Murray 2012, 208; Akutagava 2009, 6)
(23)	あなた	の	話	
	tu	NO	runa	
	‘jūsu teiktais’			(村上 2009 (4), 13; Murakami 2012 (2), 219)

Abos piemēros latviešu valodā partikulai atbilst ģenitīvs. (25) piemērā adnominalizēšanas objekts raksturo apzīmējamo vārdu, tādēļ šo vārdkopu var uzskatīt arī par atributīvo attieksmju vārdkopu.

Partikula *no* var norādīt arī objektu vārdkopā. Lai veidotos objekta vārdkopa, adnominalizējuma apzīmējamam vārdam jāizsaka darbība. (24) piemērā darbības lietvārds ir adnominalizēšanas objekts, bet apzīmējamam vārdam piemīt darbības nozīme (*iespēja*) un partikula norāda objektu vārdkopā.

(24)	発表	の	機会	
	prezentēšana	NO	iespēja	
	‘iespēja prezentēt’			(Kaiser 2013, 32)

(24) piemērā partikulai atbildes latviešu valodā nav, jo vārdkopas objekts izteikts ar darbības vārda nenoteiksmi. Tā kā japāņu valodas darbības lietvārdu latviešu valodā var tulkot gan kā darbības vārdu, gan kā lietvārdu, kas darināts no darbības vārda ar izskaņu *-šana*, šo izteikumu varētu tulkot arī kā *prezentēšanas iespēja*, tādējādi veidotos atributīvo attieksmju vārdkopa, kur partikulai atbilstu ģenitīva locījums.

Aplūkojot piemērus, kuros viens no adnominalizēšanas konstrukcijas komponentiem ir darbības lietvārds, var secināt, ka partikulai *no*, norādot subjektu vārdkopā, atbilde latviešu valodā ir ģenitīva locījums, bet, norādot objektu vārdkopā, vai nu atbildes nav, vai arī atbilde ir vārddarināšanas morfēma *-šana*.

5. Skaitļa vārdi

Skaitļa vārdi visbiežāk funkcionē kā lietvārdi, tādēļ tie var būt adnominalizēšanas objekts. Skaitļa vārdi savienojami ar konkrētiem tā saucamajiem skaitītāja vārdiem (*counters*) jeb sufiksiem bez partikulas *no*. Šādi sufiksi ir, piem., lielo dzīvnieku skaitītājsufikss *tō* (頭 *tō*), mazo dzīvnieku skaitītājsufikss *hiki* (匹 *hiki*), stundu skaitītājsufikss *dži* (時 *ji*) un gadu skaitītājsufikss *sai* (歳 *sai*) (Kaiser 2013, 115–116). Lielākā daļa no šiem sufiksiem latviešu valodā nav tulkojama, bet gadu skaitītāja sufiksa atbilde latviešu valodā ir lietvārds *gadi*. Šie sufiksi nemaina partikulas *no* lietojumu skaitļa vārdu adnominalizējumos, tādēļ šajā rakstā tuvāk netiek aplūkoti.

Japāņu valodā, lai lietvārdam piesaistītu skaitļa vārdu (kā lietvārda apzīmētāju), jālieto partikula *no* – skaitļa vārdi vairumā gadījumu funkcionē kā lietvārdi. Latviešu valodā skaitļa vārdi funkcionē līdzīgi īpašības vārdiem un tos var lietot kā lietvārda apzīmētājus, tikai saskaņojot locījumus un skaitli (lokāmie skaitļa vārdi), tādējādi partikulai *no*, adnominalizējot skaitļa vārdus, atbildes latviešu valodā nekad nav (sk. (25), (26), (27), (28) piemēru).

(25) un (26) piemērā adnominalizēts skaitļa vārds, bet apzīmējamais vārds ir īsts lietvārds.

(25)	二つ	の	月	
	divi	NO	mēness	
	‘abi mēneši’			(村上 2009 (3), 74; Murakami 2012 (2), 50)

(26) 十五 の 少女.

piecpadsmit NO meitene

‘piecpadsmit gadus veca meitene’

(谷崎 2002, 8; Taņidzaki 2006, 8)

Lai gan (26) piemērā pēc skaitļa vārda nav lietots gadu skaitītājsufikss, pēc konteksta ir nosakāms, ka domāti cilvēka gadi. Lai arī tulkojumā pievienoti vārdi, kuru oriģinālajā japāņu valodas tekstā nav, tas nav noticis partikulas *no* lietojuma dēļ.

Partikula *no* izmantojama arī starp diviem skaitļa vārdiem – skaitļa vārds ir gan adnominalizēšanas objekts, gan apzīmējamais lietvārds. Šādas konstrukcijas veido, lai izteiktu matemātiskas darbības. (27) piemērā vārdkopa izsaka daļskaitli, bet 28. piemērā – reizināšanu. Japāņu valodā daļskaitļa vārdkopā daļu skaits ir apzīmējamais vārds, bet adnominalizēšanas objekts norāda daļas lielumu. Ja partikula atrodas starp reizināšanas locekļiem, pēc adnominalizēšanas objekta skaitļa vārda atrodas arī lietvārds *reizes*, bet tēmas rādītāja partikula *va* norāda reizinājuma rezultātu.

(27) 七 分 の 三
septiņi daļa NO trīs

‘Trīs septītdaļas.’

(Kaiser 2013, 123)

(28) 五 倍 の 七 は 三十五
pieci reizes NO septiņi VA trīsdesmit pieci

‘Pieci reiz septiņi ir trīsdesmit pieci’

(Kamermans 2006, 248)

6. Vietniekvārdi

Adnominalizējot vietniekvārdus, tikai daļēji var izmantot partikulu *no* – ir vietniekvārdi, kurus var adnominalizēt bez partikulas *no*. Japāņu valodā ir lietvārda apzīmētāji vietniekvārdi (piem., norādāmie vietniekvārdi) un vietniekvārdi, kas lietojami kā lietvārdi. Ja vietniekvārds var funkcionēt arī kā lietvārds, adnominalizējot parasti lietojama partikula *no*, bet ir gadījumi, kad partikulas lietojums ir teksta autora izvēle. Piem., *naņi* (何 *nani*), kas latviešu valodā tulkojams kā *kas*, var funkcionēt gan kā vietniekvārds (tam nevajag partikulu, lai piesaistītu lietvārdam), gan kā lietvārds (tas var teikumā funkcionēt kā subjekts, kad aiz tā seko subjekta partikula *ga*), tādēļ adnominalizējot iespējams lietot partikulu *no* (Kaiser 2013, 124).

(29) piemērā adnominalizēšanas objekts ir nenoteiktais vietniekvārds *kāds* un partikulai atbilstmes latviešu valodā nav.

(29) 何か の 参考資料
kāds NO labums

‘kāds labums’

(谷崎 2002, 4; Taņidzaki 2006, 7)

Adnominalizējot personas vietniekvārdus, var veidoties vārdkopa, kurā ir piederības attieksmes kā 30. piemērā.

- (30) 私 の 妻
es NO sieva
'mana sieva' (谷崎 2002, 5; Taņidzaki 2006, 7)

(30) piemērā partikula personas vietniekvārdu padara par piederības vietniekvārdu. Ja adnominalizē vietniekvārdu, kuram piederību izsaka ģenitīva locījums, nevis cits piederības vietniekvārds, partikulai latviešu valodā atbilst ģenitīva locījums (sk. (31) piemēru).

- (31) 彼 の 静か な 怒り
viņš NO kluss NA dusmas
'viņa klusās dusmas' (村上 2009 (3), 10; Murakami 2012 (2), 8)

Ir gadījumi, kad vietniekvārds ir nevis adnominalizēšanas objekts, bet funkcionē kā apzīmējamais lietvārds, tas redzams 32. piemērā. Arī šādās konstrukcijās visbiežāk partikulai latviešu valodā atbilst ģenitīvs, tomēr ir gadījumi, kad atbilde ir lokatīvs (sk. (32) piemēru).

- (32) その頃 の 僕
tas laiks NO es
'es tajā laikā' (Martin 1988, 616)

7. Apstākļa vārdi

Adnominalizēt iespējams arī noteiktus apstākļa vārdus – tos, kuri darināti no īpašības vārdiem ar galotni *ku* (く *ku*), piem., *ōku* (多く *ōku* 'daudz'), *tōku* (遠く *tōku* 'tālu'), *chikaku* (近く *chikaku* 'tuvu'). Šādu apstākļa vārdu, kurus var adnominalizēt, ir ļoti maz. (Kaiser 2013, 164)

(33) piemērā adnominalizēšanas objekts ir apstākļa vārds *ōku*, kas darināts no īpašības vārda.

- (33) 多く の 人
daudz NO cilvēki
'daudz cilvēku' (谷崎 2002, 7; Taņidzaki 2006, 8)

(33) piemērā partikulai latviešu valodā atbilst ģenitīva locījums, jo ģenitīva locījums jālieto pēc tādiem apstākļa vārdiem kā *daudz* un *maz* (Smiltnece 2013, 613). Arī (34) piemērā adnominalizēšanas objekts ir apstākļa vārds *tōku*, kas darināts no īpašības vārda.

- (34) 遠く の 女
tālu NO sieviete
'tālumā esošā sieviete' (Kavabata 1975, 9; Murray 2007, 20)

(34) piemērā partikulas *no* lietojums norāda, ka apstākļa vārds latviešu valodas atveidē jādarina par lietvārdu *tālums*, tādējādi partikulas atbilde ir vārddarināšanas morfēma *-ums*. Tulkotāja pievienojusi darbības vārdu *būt*, bet tas nav darīts partikulas lietojuma dēļ, bet gan lai padarītu teikumu labskanīgāku (bez darbības vārda burtisks tulkojums būtu *tāluma sieviete*).

(35) piemērā apstākļa vārds nav adnominalizēšanas objekts, bet apzīmējamais vārds.

- (35) 人 の 多く は
cilvēki NO daudz
'lielākā daļa cilvēku' (村上 2009 (4), 11; Murakami 2012 (2), 218)

Arī (35) piemērā partikula norāda, ka apzīmējamais vārds latviešu valodas atveidē jādarina par lietvārdu. Šajā gadījumā tulkotāja apstākļa vārda *daudz* vietā, no kura varētu darināt lietvārdu *daudzums*, izvēlējusies izmantot vārdu savienojumu ar tuvu semantiku *lielākā daļa*. Partikulai latviešu valodā atbilst adnominalizēšanas objekta ģenitīva locījums.

7. Modālās teikuma izskaņas

Ar partikulu *no* japāņu valodā var adnominalizēt arī tādas konstrukcijas, kas tradicionāli tiek dēvētas par modālajām teikuma izskaņām, kuras funkcionē kā adnominalizējuma apzīmējamais vārds. *Na* vai *no*, vai kādas citas partikulas vai kopulas lietojums, adnominalizējot modālās teikuma izskaņas, ir atkarīgs no apzīmētā vārda (Martin 1988, 617). Konkrētas modālās teikuma izskaņas nosaka *no* lietojumu, kad adnominalizēšanas objekts ir lietvārds (vai kādas citas vārdšķiras vārds, kas funkcionē kā lietvārds). Jauniegtā nominālā frāze (kas funkcionē kā lietvārds) tālāk adnominalizējot funkcionē kā īpašības vārds vai kā lietvārds, tādēļ lietojama partikula *no*. Taču ir daži izņēmuma gadījumi, kad modālā teikuma izskaņa kā adnominalizēšanas objekts piesaista *na*, piem., *mitai na* (みたい な *mitai na*), *jō na* (よう な *yō na*) (Martin 1988, 669).

(36) piemērā apzīmējamais vārds ir modālā teikuma izskaņa *jō*, kas nereti avotos tiek apskatīta arī kā *na*-īpašības vārds (šajā darbā īpašības lietvārds) vai kā palīgvārds (Makino, Tsutsui 2012, 547). Šie autori atzīst vārdšķiru homonīmiju, bet šī darba ietvaros *jō* tiek aplūkots kā modālā teikuma izskaņa, kura var funkcionēt arī kā īpašības lietvārds, – to adnominalizējot, piesaista galotni *na* vai partikulu *ni* u. c. Ja adnominalizēšanas objekts ir lietvārds, šīs modālās izskaņas adnominalizēšanas gramatika ir vienāda visās tās funkcijās.

- (36) 黒板 の よう に 広い
tāfele NO JŌ NI plats
'plata kā tāfele' (村上 2009 (3), 10; Murakami 2012 (2), 8)

Modālo teikuma izskaņu adnominalizējumos partikulai *no* nav atbilstmju latviešu valodā, kā redzams (36) piemērā, tādēļ tuvāk šo tēmu aplūkot šajā rakstā nav nepieciešams.

Secinājumi

Japāņu valodas partikula *no* adnominalizēšanas funkcijā norāda daudzējādas attieksmes starp vārdkopas komponentiem, tomēr visbiežāk tā norāda atributīvas un piederības attieksmes, tādējādi visbiežāk sastopamā atbilde latviešu valodā ir ģenitīva locījums. Partikula var norādīt arī ekivalences, laika, telpas, semantiskā subjekta un semantiskā objekta attieksmes, kā arī var pildīt prievārda funkciju. Partikulai *no*, veidojot adnominalizējumus, atbildes latviešu valodā ir daudzējādas. Šīs atbildes zināmā mērā nosaka adnominalizēšanas konstrukcijas komponentu vārdšķiras. Piem., ja adnominalizēšanas objekts ir skaitļa vārds vai īpašības lietvārds, atbildsmju nav; ja adnominalizēšanas objekts ir darbības lietvārds vai vietniekvārds, atbilde latviešu valodā visbiežāk ir ģenitīvs. Visdažādākās atbildes partikulai ir konstrukcijā, kur adnominalizēšanas objekts ir īsts lietvārds vai apstākļa lietvārds (katrā iespējamās sešas dažādas atbildes). Šādās konstrukcijās partikula *no* var norādīt arī visvairāk dažādu attieksmju.

Avoti

1. 村上春樹 Murakami, Haruki, 1Q84. 4月 – 6月, 1. Tokyo: Shinchōsha Publishing, 2009.
2. 村上春樹 Murakami, Haruki, 1Q84. 4月 – 6月, 2. Tokyo: Shinchōsha Publishing, 2009.
3. 村上春樹 Murakami, Haruki, 1Q84. 7月 – 9月, 3. Tokyo: Shinchōsha Publishing, 2009.
4. 村上春樹 Murakami, Haruki, 1Q84. 7月 – 9月, 4. Tokyo: Shinchōsha Publishing, 2010.
5. 村上春樹 Murakami, Haruki, 1Q84. 10月 – 12月, 5. Tokyo: Shinchōsha Publishing, 2010.
6. 谷崎 潤一郎 Tanizaki, Junichirō, 痴人の愛 Chijin no ai (Muļķa mīlestība), Tokyo: Chūō kōron shinsha, 2002.
7. 大江健三郎 Ōe, Kenzaburō, 個人的な体験 Kojintekina taiken (Privāta lieta), Tokyo: Shinchōsha Publishing, 2014.
8. Akutagava, Rjūnoske. 2009. *Stāsti*. (tulk. Katajs, Edgars) Rīga: Jāņa Rozes apgāds.
9. Kavabata, Jasunari. 1975. *Sniegu valstībā. Tukstoš dzērvju*. (tulk. Katajs, Edgars) Rīga: Liesma.
10. Murakami, Haruki. 2012. *1Q84. Pirmā grāmata*. (tulk. Beķere, Ingūna) Rīga: Zvaigzne ABC.
11. Murakami, Haruki. 2012. *1Q84. Otrā grāmata*. (tulk. Beķere, Ingūna) Rīga: Zvaigzne ABC.
12. Murakami, Haruki. 2013. *1Q84. Trešā grāmata*. (tulk. Beķere, Ingūna) Rīga: Zvaigzne ABC.
13. Murray, Giles. 2012. *Breaking into Japanese Literature. Seven Modern Classics in Parallel Text*. Tokyo: Kodansha International.
14. Murray, Giles. 2007. *Exploring Japanese Literature*. Tokyo: Kodansha International.
15. Ōe, Kenzaburō. 2008. *Privāta lieta*. (tulk. Galvāne, Linda) Rīga: Atēna.
16. Taņidzaki, Dzjuničirō. 2006. *Naomi*. (tulk. Paegle, Ilze) Rīga: Atēna.

Literatūra

1. Backhouse, Anthony. 2004. Inflected and Uninflected Adjectives in Japanese. *Adjective Classes: A Cross-Linguistic Typology*. Oxford: Oxford University Press, 50–66.
2. Blinkena, Aina. 2009. *Latviešu interpunkcija*. Rīga: Zvaigzne ABC.
3. Cipris, Zeljko & Hamano, Shoko. 2002. *Making Sense of Japanese Grammar: A Clean Guide through Common Problems*. Honolulu: University of Hawaii Press.
4. Iwasaki, Shoichi. *Japanese*. 2013. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.
5. Kaiser, Stefan & Ichikawa, Yasuko & Kobayashi, Noriko & Yamamoto, Hilofumi. 2013. *Japanese: A Comprehensive Grammar*. Oxon: Routledge.
6. Kalnača, Andra. Morfoloģija. 2013. *Latviešu valoda*. Veisbergs, Andrejs (red.). Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 45–108.
7. Kamermans, Michiel. 2010. *An Introduction to Japanese Syntax, Grammar, Language* (6th draft copy).
8. Kawashima, Sue. 2010 (1999). *A Dictionary of Japanese Particles*. Tokyo: Kodansha International.
9. Lokmane, Lauma. 2015. *Japāņu valodas partikulas NO semantika un tās izteikšana latviešu valodā*. Maģistra darbs. Rīga: Latvijas Universitāte.
10. Makino, Seiichi & Tsutsui, Michio. 2012. *A Dictionary of Basic Japanese Grammar*. Tokyo: The Japan Times.
11. Martin, Samuel E. 1988 (1975). *A Reference Grammar of Japanese*. Tokyo: Tuttle Company.
12. Nītiņa, Daina. 2013. Īpašības vārds (adjektīvs) un adjektīvisks divdabis. *Latviešu valodas gramatika*. Nītiņa, Daina, Grigorjevs, Juris (red.). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 370–412.
13. Smiltņiece, Gunta. 2013. Īpašības vārds (adverbs). *Latviešu valodas gramatika*. Nītiņa, Daina, Grigorjevs, Juris (red.). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 595–618.
14. Smiltņiece, Gunta. 2013. Lietvārds (substantīvs). *Latviešu valodas gramatika*. Nītiņa, Daina, Grigorjevs, Juris (red.). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 324–369.
15. Tsujimura, Natsuko. 2014. *An Introduction to Japanese Linguistics*. West Sussex: Wiley Blackwell.
16. Skujiņa, Valentīna (red.). 2007. *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.

Summary

The Japanese particle *no* is multifunctional – it has both communicative and grammatical functions. One of the grammatical functions is adnominalisation. Adnominal is a word or a construction that syntactically depends on the noun, therefore adnominalisation is a noun modification. Adjectives and verbs in Japanese are adnominalised without the particle *no*, but when adnominalising nouns (pure nouns, adjectival nouns, adverbial nouns, verbal nouns and numerals), certain pronouns and adverbs the particle *no* links the modifier and the modified noun. The particle may indicate affiliation, attributive, equivalence, time, space, semantic subject, semantic object relations or function as a preposition. The particles' correspondences in Latvian are to a certain extent determined by the parts of speech of the adnominalisation construction components, therefore the article is organized by the parts of speech that the particle *no* may follow in a sentence. Among the most frequently occurring correspondences in Latvian are the noun case forms, relative pronouns, adverbs functioning as subconjunctions, definite endings of adjectives, prepositions, word-formation morphemes, but often there are no correspondences at all.